

Nayloncuuu!

16 Şubat "Naylon"un patentinin alınışının 65. yıldönümü. Başka bir deyişle, naylonun dünyayı işgalinin 65. yılı...

Nayloncuuu! Bu sesi hatırlıyor musunuz? Çocukluğu-nu ve ilk gençlik yıllarını geride bırakmış birçok dinleyici-mizin sisli geçmişinden çıkıp gelen bir nida... Nayloncu-u!...

Hani o horoz şekerlerinin, leblebi tozlarının, zenci kız resimli sakızların, sakızların içinden çıkan "Zeynep Değirmencioğlu", "Belgin Doruk" resimlerinin, 45'liklerin, 33'lüklerin, "Arkası Yarın"ların, yazlık sinemaların, trolleybüslerin, "HEY" dergisinin olduğu yıllar... Sonraları İspanyol paçaların, mantar topukların, favorilerin, uzun saçların, çiçekli yüzlerin, Anadolu rock ve elektro gitarların, geniş yakalı gömleklerin olduğu yıllar... Bir film kur-gusu yapıyor olsanız, bu kadar imajı bir araya getirip, gö-rüntüleri hızla gönderdiğinizde, son kareden sonra şu se-si duyarsınız: "Nayloncuuu!"

Şimdi "Bu da nereden çıktı, bu sesin bu filmle ne ilgi-si var?" demeyin. Bu bizim filmimiz... İstedığımız gibi de seslendiririz öyle değil mi? Nayloncuuu!

Bugün bile sokak aralarında rastlarsınız onlara... Bir zamanlar sokağın başında, önce elindeki çanı çala çala gelen yorğurtçuyu sonra da nayloncuuyu karşıladık. Nay-loncular... Onlar ki renk renk plastik kovalar, leğenler, se-leler, mandallar satar; karşılığında eskiler alırlardı... Eski bir "takım elbise" yerine, kırmızı bir çöp kovası... Bir anlamda bir çöp kovasının, geçmişinizi takasladınız; en azından bir bölümünü...

Naylon kavramı argoda "Bir şeyin yerine konan, ikâ-me edilen, muadil" anlamında kullanılıyor. Kötü bir tak-lit. Gerçek değil. İmitasyon. Biraz da "Aldatmaca, kandır-maca" yüklü bu söz. "Naylon faturalar, naylon duygular, naylon çiçekler" gibi...

Naylon çiçekler yalancı baharların çiçekleri biraz da; in-sana sıcak gelmeyen güzel görüntülü nesneler... Genelle-mesek de günümüzde yaşanan ilişkiler gibi. Giderek soğuk, duygusuz, günübirlik bir dünyada buluyoruz kendimizi.

Naylon biraz da hormonlu yiyeceklerle benziyor. İştah açıcı, iri cüsseli görüntüleri var, ama tatları yok. Yalnız bir üstünlüğü var naylon eşyaların kolay kolay eskimiyor, kırılmıyor, ölmüyorlar. Tabi duygularınız yoksa, sahibi de-ğişseniz kırılmazsınız da. Temizliği de çok kolay ve renk-liler...

Geçtiğimiz 16 Şubat, naylonun patentinin alınışının 65. yıldönümü. Naylon Amerika Birleşik Devletleri'nde bir şirkette araştırmalar yapan Dr. Wallace Carothers başkan-lığında bir ekip tarafından üretildi. Yıl 1937... O yıllarda Ja-ponlar da naylon üzerine çalışmalar yapıyor, ama talih Wallace Carothers ve arkadaşlarının yüzüne gülmüş. Tarihe isimlerini "naylonu bulanlar" diye yazdıran Wallace Caro-tthers ve arkadaşları, naylonun bugünkü kullanım alanlarını görseler şaşkınlıktan dona kalır, "plastik !" bardaklarında-ki suyu bir dikişte bitirirlerdi... Peruktan, takma tırnağa ka-dar plastik, hayatımızda. "Tepeden tırnağa" demek daha doğru.

Eskiler "insanoğlu ağaçla doğar, ağaçla ölür" demiş. Demişler de yanılmışlar. Beşikten mezara kadar artık plastik bir dünya bu dünya. Ticari olarak üretilen ilk nay-lon ürünü ise : "Diş Fırçası Kılı" ... Bunlar da detay bilgi-

ler. Hani şimdi çok moda yarışmalar var ya. Tam o yarış-malarda sorulacak sorulardan. Eğer bu türden bir bilgi yarışmasına katılır ve bir karizmatik sunucuyla karşılaşır-sanız ve o sunucu size teatral bir sesle "İlk üretilen tica-rî naylon ürün neydi?" diye sorarsa artık "Diş Fırçası Ki-li" diye gönül rahatlığıyla yanıtlayabilirsiniz. Yanıt verdi-ğiniz cevap şıkki bir iki dakikada yeşerecektir. Bingo!

İyi hoş da o zamana kadar insanlar dişlerini neyle fır-çalıyordu? Belki de hayvan kullarından yapılan bir fırça-ya... Örneğin keçi kılı... "Afedersin keçi kardeş biliyorum inatçısın, ama eğer mahsuru yoksa sizden bir iki kıl ödünç alabilir miyim? Malûm akşam yemeğinden kalktım da. İnn!.. Çizgi film "Taş Devri"inde kahramanlar dişlerini kirpiyle fırçalıyordu...Yaa beterin beteri var !

Belki de koyun kılı o yıllarda fırça için daha makbûl-dü ve o yüzden koyunun bulunmadığı yerde keçiye "Ab-durrahman Çelebi" diyorlardı.

"Benimki orta sertlikte bir fırça olsun"

"Tabi efendim size Ankara Keçisi kılı verelim.

Tiftik tiftik..."

"Peki ya macun ?"

"Efendim keçi kılının üzerine bolca karbonat dökülür ve dişlere sürülür. Bakın bu yumurtanın bir tarafı keçi kılıyla fırçalanmış, diğer tarafı fırçalanmamış. Neden? Çün-kü tam fırçalayacaktık keçi kaçtı."

Efendim naylondan, plastikten söz açtık konu nerele-re geldi. Naylonun bulunuş öyküsünde rol alan ve bir Amerikan şirketi olan Du Pond, New-Jersey'nin Arlington tesislerinde, 24 Şubat 1938 günü, yani patentin alınış-ının ardından tam bir yıl sonra ilk parti naylon ürünü aldı. 1939'daysa ilk "naylon iplik", aynı şirketten Seaford'daki fabrikasında vücuda geldi. Sonra da bu naylon iplikten "ilk naylon çorap" üretildi.

"Naylon çorap giyemedim/Muradıma ereme-dim/Avun avun kız avun..." Bu Tokat yöresi türküsü, tek-nolojinin nimetlerinden yararlanamayan genç bir kızın öy-küsünü anlatır. Neyse konuya dönelim. Amerika'da 1939'da üretilen naylon ipliğin ardından imal edilen tüm naylon çoraplar ABD'li tüccarların kendi aralarında yap-tıkları bir anlaşma sonucu 15 Mayıs 1940 gününe kadar bekletildi. Sonra da aynı anda piyasaya sürüldü. Ondan sonra da Broadway, birbirinden güzel dansçı kızlarına fi-leli naylon çoraplar giydirerek tüm dünyada nam saldı.

Kütüphanemizi

Kurmamız İçin Destek Verin

Size çok uzaklardan bu mesajı gönderiyorum. Aslında bu mesajı size 1200 çocuk atıyor. Bizim derdimiz, okulu-muz. 1999'da eğitim-öğretime açılmış, hala bir kütüphane-si dahi olmayan okulumuz. Şu an sadece kütüphanenin ye-rini belirledik ve kendi şehirlerimizdeki bazı okullardan al-dığımız kitaplarla 100 civarında kitaplı bir kütüphane olu-şturabildik. Eğer bu kütüphanemizi oluşturmada sizlerin de biraz tuzu olursa, 1200 öğrenciyi mutlu edersiniz. Sizden isteğim, doğunun bu soğuk ilçesi, Ağrı'nın Patnos ilçesi-nin, ama kalpleri sımsıcak bu çocuklara kitap yardımı yap-a-cak duyarlı insanlarımıza sesimizi duyurursanız bizleri mut-lu edersiniz. Okulumuzun Adresi: Kerem Şahin İÖO 04500 Patnos/Ağrı Tel: (472) 616 1311

Murat Şen

Kerem Şahin İÖO 5/A Sınıf Öğretmeni

Daha önce bu genç kızlar nasıl çorap giyiyordu dersiniz? Yün örgü çoraplar olamayacağına göre, olsa olsa ipek çoraplar giyiyorlardı.

"İnce giyerim ince/Pembe yakışır gence/İnsan bir hoş oluyor/Sevdiğini görünce..." Bu kadar ipek çorap sohbetinden sonra Marilyn Monroe'nun mazgal üstünde-ki ünlü pozunu da anımsamamak elde değil. Hani ünlü sarışının dökümlü bol etekli, arkası açık elbisesinin uçuş-tuğu sahne var ya:"Açıldı rüzgârda kısa eteklerin/Açık saçık şarkılar söylerdin en fazla/Ne çapkın komşumuz-dun sen Fahriye Abl..." Acaba Ahmet Muhip Dranas "Fahriye Abl"ı yazarken, bilinçaltı Marilyn Monroe'yu mu inşa ediyordu bir taraftan? 1909 doğumlu Dranas 50'li 60'lı yılların efsane kadını tanıyordu şüphesiz... Gerçi bizim Fahriye ablamız daha koyu tenli ve siyah saç-lıdır. Ayrıca şiirdeki Fahriye Abl bir Erzincanlı ile evle-nip göçmüştü mahalleden. Halbuki Marilyn, Amerika'nın en ünlü yazarı ile evlenmiş ve Hollywood'a yerleşmişti. Sonu da çok dramatik olmuştur sarışın aktrisin. Fahriye Ablanın sonunu bilmiyoruz. Biri belki bir efsane. Belki hiç yaşamamış, belki bir hayâl ürünü; şairin dimağında üremiş. Diğer yaşamış ama ölünce efsane olmuş. İki ka-dına bu şiirde buluşmak yakıştı doğrusu.

Gel de "İyi ki doğdun naylon" deme. Bakın nerelere gittik. Gerçi çevreciler bu sözüme hayli içerleyecekler. Çünkü doğada kolay yok olmayan bir nesne naylon. Pet şişelerle, varillerle, daha bir sürü plastiklerle ekolojik sis-tem her gün biraz daha bozuluyor. Ama bu yapay mam-ulleri kullanmadığımız taktirde, ihtiyacı karşılamak için, do-ğal malzeme kullanmak zorundayız. Plastik masalar, san-dalyeler, oluklu pleksi-glas çatılar, tesisat malzemeleri, çantalar, yağmurluklar, mutfak kapları ve daha adını sa-yamadığımız bir dizi eşya yerine; cam, toprak, maden, de-ri ya da en kötüsü ağaç kullanmak zorundayız ki, bu du-rumda da kıt olan doğa varlıklarını tüketmiş olacağız. Sö-zün özü naylon eşya üretmek o kadar da kötü değil. Ye-ter ki bu plastik mamülleri doğada başı boş bırakmaya-lım. Kullanmak mümkünse bir daha, bir daha kullanıp, dönüşümlü ürünler elde edelim.

Eh artık diyebiliriz öyle değil mi? "İyi ki Doğdun Nay-lon!"

Gülname Gümüş Kurtgöz

Değerli Okurlar, görüşlerinizi

400 kelimeyi geçmeyecek biçimde ve fotoğrafınızla birlikte "TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi, Forum Köşesi, Atatürk Bul. No:221 Kavaklıdere- Ankara" adresine gönderebilirsiniz. Görüşler aktarılrken 3. şahısları suçlayıcı ifadelerden kaçınılmasını rica ederiz. Forum'da ve Serbest Kürsü'de yayımlanan okuyucu görüşleri Bilim ve Teknik dergisini bağlamaz. Forum köşesine aşağıdaki telefon ve faks numaralarıyla da erişebilirsiniz: Tel: (312) 468 53 00 / 1067 (Gülgn Akbaba) Faks: (312) 427 66 77